

Η αγάπη προς τον εαυτό μας προϋπόθεση της αγάπης προς τον άλλο

Ζούμε σε μια εποχή με σοβαρά προβλήματα, βαθιά οικονομική κρίση, οικολογική καταστροφή, έξαρση του ρατσισμού και αναζωπύρωση του εθνικισμού, ένταση της κομματικής αντιπαλότητας και αποπροσανατολισμό του πολίτη. Η κοινωνία μας μαστιζείται από μια γενικότερη κρίση με τη σταδιακή υποχώρηση των πνευματικών μας ερεισμάτων και υπάρχει ανάγκη διατήρησης της εθνικής μας αυτοσυνειδησίας. Κανένας λαός δεν μπορεί να σταθεί όρθιος εάν δεν έχει τη δική του ταυτότητα, η οποία προσδιορίζει τα στοιχεία της ιστορίας και της παράδοσης που πρέπει να γνωρίζουμε.

Περισσότερο από κάθε άλλη εποχή ο άνθρωπος χρειάζεται αυτοσυνειδησία, επίπονη προσπάθεια να γνωρίσει τον εαυτό του, να συνειδητοποιήσει δηλαδή την ιδιαιτερότητά του, τη μοναδικότητά του σε σχέση με τον κόσμο που τον περιβάλλει. Χρειάζεται ενδελεχής έρευνα και γνώση των αντικειμενικών δεδομένων. Για τον κάθε άνθρωπο είναι αναγκαίο να γνωρίσει καλά ποιος είναι, τι θέλει αλλά και τι μπορεί να κάνει. Αυτή η διαλεκτική σχέση του υποκειμένου με τον αντικειμενικό κόσμο μεταφράζεται πρακτικά σε ορθές ενέργειες και αποφάσεις χωρίς υποτίμηση ή υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων μας. Σε κοινωνικό επίπεδο διαφαίνονται τα αποτελέσματα της αυτογνωσίας δεδομένου ότι τα χρηστά ήθη αποτελούν οριστική προϋπόθεση για την καλλιέργεια κλίματος αλληλοσεβασμού, αγάπης, αλληλεγγύης και κατανόησης ανάμεσα στους λαούς.

Ποια είναι η θέση της Καινής Διαθήκης για την αγάπη προς τον εαυτό μας και μάλιστα ως προϋπόθεση για την αγάπη προς τους άλλους;

Ο άγιος απόστολος Παύλος Προτρέπει τους άνδρες να αγαπούν τις γυναίκες ... «ως τα εαυτών σώματα» (Εφ. 5, 28).

Συνιστά στον άνδρα για τη γυναίκα του «ούτως αγαπάτω ως εαυτόν» (Εφ. 5, 33).

Με βάση τις θέσεις αυτές διαπιστώνουμε ότι:

1. Ο άγιος απόστολος Παύλος θεωρεί την αγάπη του ανθρώπου προς τον εαυτό του ως φυσιολογική και αυτονόητη. Το ενδιαφέρον, η φροντίδα και η αγάπη προς τον/την σύζυγο προϋποθέτει την αυτοαγάπη, την αυτοεκτίμηση.

Το αιτούμενο στις σχέσεις τις ανθρώπινες γενικά και τις στοργικές ειδικότερα είναι η αμοιβαιότητα στην αγάπη.

2. Και ο άγιος απόστολος Παύλος (Γαλ. 5, 14. Ρωμ. 13,9) αλλά και ο Χριστός (Μθ. 19,19. 22,39. Μ 12,31. 33. Λκ. 10,27) στοχεύουν στο *maximum* της αγάπης προς τον πλησίον. Ένας τέτοιος στόχος δεν μπορεί να ζητηθεί και κατ' επέκταση να επιτευχθεί αν δεν τεθεί ως προϋπόθεση και μέτρο η αυτονόητη και φυσιολογική αγάπη του ανθρώπου προς την ίδια του την ύπαρξη, μια αγάπη πού αν μη τι άλλο είναι ενστικτώδης.

3. Η αγάπη προς τον εαυτό μας τότε μόνο δεν είναι εγωϊστική και επίμεμπτη αν τίθεται ή λειτουργεί ως αφετηρία και κριτήριο της αγάπης προς τον άλλον αδελφό.

4. Μια επιτεταμένη αγάπη προς τον άλλον μπορεί να θεμελιωθεί στον αυτοσεβασμό και την αυτοεκτίμηση.

Στους λόγους της Αγίας γραφής να αγαπήσεις «τον πλησίον σου ως σεαυτόν» (Μθ 19, 19· 22,39· Μκ. 12, 31.33 Λκ. 10,27) παρατηρούμε πως η προς τον εαυτό μας αγάπη δεν έχει κανένα όριο. Σε σχέση με ό,τι επιθυμούμε για τον εαυτό μας όλοι βρισκόμαστε σε μόνιμη διάθεση υπέρβασης των ορίων. Ο Χριστός απαιτεί να έχουμε την ίδια διάθεση και ως προς τον πλησίον.

Μια τέτοια διάθεση μας εξάγει από τα όρια ενός περιγεγραμμένου πεδίου ή μιας έν μέτρω προσφοράς. Η βαρύτητα δεν πέφτει στην αυτονόητη αγάπη του εαυτού μας. Αν αυτή τίθεται ως βάση τίθεται για να απαιτηθεί ή να προβληθεί ως αυτονόητη και η προς τον πλησίον υπέρβαση των φραγμών και το γκρέμισμα των συνόρων.

Το κάλεσμα του Ευαγγελίου είναι ένα κάλεσμα εξόδου από το εγώ μας προς το εσύ και αυτή η έξοδος δεν είναι αφύσικη αλλά αυτονόητη.

Η παραβολή του ασώτου για τον νέο σημειώνει το: «*Εις εαυτὸν δε ελθὼν*». Ο νέος μακρὰν του πατέρα έχασε την περιουσία του. Δεν έχασε όμως την εικόνα που είχε για τον πατέρα του ότι ήταν πατέρας με αρχοντιά και αγάπη η οποία τον συνόδευε σε όλο το χρόνο της αποδημίας.

Εις εαυτὸν δε ελθὼν. Πρόκειται πιο πολύ για ανακάλυψη αυτής της εικόνας του πατέρα που έκρυβε μέσα του παρά για αυτοκριτική και μετάνοια.

Η αυτοκριτική, το «ένδον σκάπτε», δεν θα οδηγούσε στην επιστροφή, αν η εικόνα του πατέρα ήταν αποτρεπτική. Η συνείδηση της αφροσύνης δεν φτάνει. Αν δεν υπάρχει η αίσθηση της αγάπης του πατέρα η δική μας αυτομεμψία δεν ολοκληρώνει την επιστροφή.

Ο Erich Fromm στο έργο του «*Ο άνθρωπος για τον εαυτό του*» σημειώνει πως ο άνθρωπος που αγαπά πραγματικά τον εαυτό του δεν χαρακτηρίζεται ως ιδιοτελής και μάλιστα είναι αυτός που μπορεί να αγαπήσει πραγματικά τους άλλους. Είναι μεγάλο λάθος ο διαχωρισμός και το δίλημμα της αγάπης για τον εαυτό μας και της αγάπης για τους άλλους. Τη θέση αυτή τη στηρίζει στη ρήση από την Αγία Γραφή «*αγάπα τον πλησίον σου ως εαυτόν*», που σημαίνει ότι ο σεβασμός και η κατανόηση της μοναδικότητας και της ακεραιότητας του εαυτού μας συνδέεται άμεσα με τη αγάπη και το σεβασμό για όλους τους ανθρώπους. Αγάπη ενός προσώπου σημαίνει αγάπη για τον άνθρωπο σαν άνθρωπο. Η γνήσια αγάπη είναι έκφραση παραγωγικότητας που σημαίνει φροντίδα, σεβασμό, ευθύνη και γνώση, ενώ οδηγεί στην επιβεβαίωση της ζωής, της ευτυχίας, της εξέλιξης και της ελευθερίας του ανθρώπου.

Στο έργο του «*Η τέχνη της αγάπης*» ο Erich Fromm θα σημειώσει πως το στοιχείο της «φροντίδας» διαπιστώνεται στην ενέργεια του Θεού να σώσει τους κατοίκους της Νινευή, παρά την αρνητική στάση και πράξη του Ιωνά, στον οποίο εξηγεί πως η ουσία της αγάπης είναι να μοχθείς για κάτι. Η αγάπη και ο μόχθος είναι έννοιες αλληλένδετες. Αγαπά κανείς εκείνο για το οποίο μοχθεί και μοχθεί για κείνο που αγαπά. Ομοίως και το τρίτο στοιχείο της «ευθύνης», όχι με την έννοια του καθήκοντος

αλλά ως μια θεληματική και αυτόβουλη πράξη, κάτι που στην προηγούμενη αναφορά φαίνεται να λείπει από τον Ιωνά. Το τρίτο στοιχείο της αγάπης, «ο σεβασμός», νοείται ως η ικανότητα να αντιλαμβάνεται κανείς της μοναδικότητα του κάθε ατόμου, ως ξεχωριστού προσώπου. Τέλος η «γνώση» σχετίζεται με το πραγματικό ενδιαφέρον να γνωρίσουμε καθολικά και αντικειμενικά αυτό που αγαπάμε και μάλιστα με την ενσυναίσθηση, βάζοντας δηλαδή τον εαυτό μας στη θέση του άλλου.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται σαφές πως η αυτοσυνειδησία αποτελεί προϋπόθεση για τη διατήρηση της προσωπικής ταυτότητας του καθενός και παράλληλα αφετηρία της δημιουργικής συμμετοχής μας σε μια επί ίσοις όροις πολυπολιτισμικότητα. Η διδασκαλία του Χριστού και της Εκκλησίας αποτελεί τον οδοδείκτη στο να αναγνωρίσουμε στους άλλους δικαιώματά τους και παράλληλα να διαφυλάξουμε κι εμείς τα στοιχεία της ταυτότητάς μας.